

Andorra i l'Opus Dei han tingut, al llarg del segle XX, una relació especial. D'una banda, el petit país pirinenc va acollir el 1937 una expedició liderada per Escrivá de Balaguer quan aquest fugia de l'Espanya incontrolada cap a França per unir-se des d'allà al bàndol nacional. El lligam de l'Obra amb el Principat es faria més estret anys després en esdevenir, com apunta algun estudiós, plataforma per sufragar les despeses de la febre constructora de sant Josepmaria a la seu de Roma, tot evadint les lleis espanyoles.

Les evasions de sant Josepmaria

Durant la Guerra Civil espanyola, i també posteriorment, milers de persones van fugir per la frontera que separa l'estat espanyol d'Andorra en les anomenades cadenes d'evasió. Alguns càlculs situen en 20.000 els fugitius que van passar per antics camins de muntanya, utilitzant rutes del contraban, per aconseguir escapar dels enemics respectius. En aquest sentit, la ruta la van seguir indistintament tant els que eren presa dels elements incontrolats de l'anarquisme que estenien el terror arreu, com, més endavant, els que haguessin estat al costat de la República i, per tant, s'havien guanyat una temporada a l'exili. Les opcions que oferia el règim repressor que va venir després eren clares: fugida o

execució. Un temps abans del triomf del bàndol nacional, quan el vent bufava en contra de l'estament religiós, un jove sacerdot que amb els anys esdevindria sant, Josepmaria Escrivá de Balaguer i Albás (Barbastre, 1902 – Roma, 1975), es va veure obligat a fugir d'Espanya per salvar la pell, posant-se a mans de contrabandistes a qui va pagar un tribut perquè, a canvi, li obrissin pas fins al Principat d'Andorra. Va pagar unes 7.000 pessetes al guia.

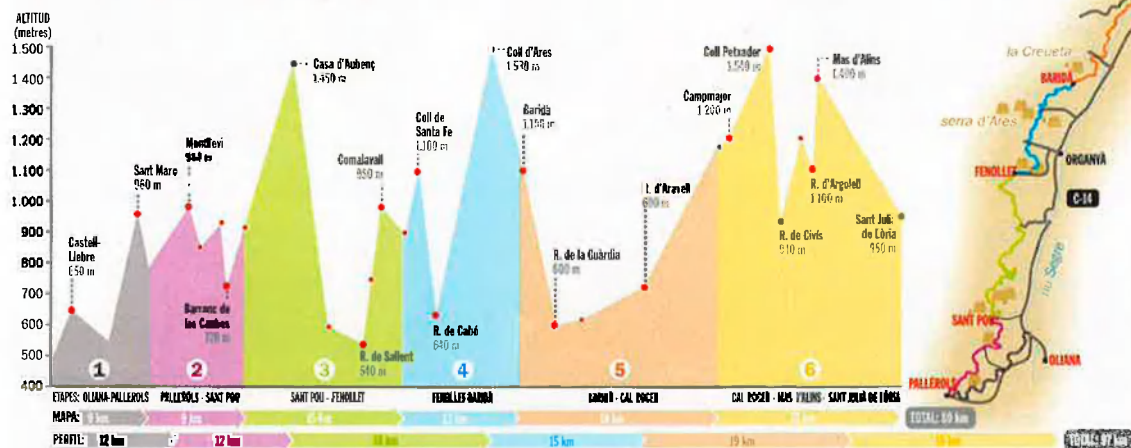
El setge a què els elements incontrolats de l'anarquisme van sotmetre l'Església va fer que molts dels seus membres visquessin en un estat d'alerta permanent. Escrivá de Balaguer no se'n va escapar i durant un temps va viure amagat en diversos indrets de Madrid, fins i tot va arribar a allotjar-se en el que llavors es coneixia com a casa de dementes. A con-

tracor, Escrivá de Balaguer i un grup de fidels van embarcar-se en l'aventura d'escapar d'Espanya per camins de muntanya, fent servir els serveis de contrabandistes que els van guiar per viarans inhòspits. De Madrid va viatjar a València amb cotxe i d'allà va fer cap a Barcelona, on tenien un contacte a la Ronda de Sant Antoni, un individu que responia al nom de Mateo el Lechero i que regentava un bar és qui els va fer l'enllaç amb un grup de guies de la zona de Pallerols, als voltants del pantà d'Oliava (Lleida), a tocar d'Andorra.

El viatge comença. El periple, conegut com el Pas dels Pirineus, ha estat documentat amb luxe de detalls per una entitat creada al voltant d'aquesta ruta i la devoció a Escrivá, Associació d'Amics del camí de Pallerols de Rialb a Andorra. Segons la informació d'aquesta entitat, Escrivá de Balaguer i un grup de deixebles (al voltant

CAMÍ D'ANDORRA

Perfil de l'itinerari i distància recorreguda.

vuit) van emprendre el viatge cap a Andorra des de Barcelona el 8 d'octubre de 1937. Però no va ser fins al 19 de novembre quan van agafar un autobús de la línia regular cap a la Seu d'Urgell. Abans d'arribar a la capital alturgellenca abandonaren el vehicle a la vora del poble de Pallerols, lloc des d'on es posarien en contacte amb els guies que els havien de conduir per la muntanya els dies següents. L'home que els va obrir pas per la muntanya, Josep Cirera, no va arribar fins vuit dies més tard, temps durant el qual el grup es va amagar en pallerols, masies i una església romànica mig derruïda, on tindria lloc un dels fets més simbòlics per als membres de l'Obra i que va inspirar, posteriorment, algunes màximes de *Camino*, el llibre guia de l'Opus Dei.

Escrivá de Balaguer no estava gaire segur d'aquell viatge que havia iniciat cap a Andorra. D'alguna manera se sentia culpable de deixar enrere molts dels seus seguidors, en una Espanya que havia esdevingut veritablement hostil per a la gent de fe. Sant Josepmaria reclamava aleshores una prova divina, un senyal que li confirmés que seguia un camí beneït per Déu. I, vet aquí, que el va obtenir. Una nit que dormien en una església es va aixecar de sobte per fer un passeig pel bosc i allà hi va trobar mig enterrada una creu de fusta daurada. El sant va entendre la troballa com la prova divina i que va ser la mare de Déu del Roser, mitjancera en aquest cas del missatge diví, qui l'havia deixada allà. Actualment, aquesta creu de fusta daurada es troba dipositada a l'Església Prelatícia de Santa Maria de la Pau, a Roma, i és tot un símbol utilitzat en algunes publicacions de l'editorial Rialp, creada per l'Obra, que precisament va adoptar aquest nom per ser el punt en què el fundador va iniciar el Pas dels Pirineus.

Després que el 28 de novembre aparegués el guia que els havia d'acompanyar fins a les portes d'Andorra, el periple fins al Principat es va allargar quatre dies, durant els quals el grup va caminar tant de dia com de matinada, dormint en cabanes i masies. Les vicissituds del viatge no van impedir, però, que Escrivá de Balaguer regalés als seus acompanyants les misses de rigor, de manera que l'alè espiritual els animava mentre pujaven i baixaven cims, travessaven boscos i rius. L'1 de desembre els guies

Josepmaria Escrivá de Balaguer, de peu al centre de la imatge, amb els seus companys d'expedició un cop arribats a Andorra

els van deixar, finalment, en terra andorrana i, després d'indicar-los el camí per arribar a Sant Julià de Lòria, la paròquia més propera a la frontera hispanoandorrana, es van acomiadar. El grup es va lliurar a la devota tasca de resar el rosari i ja després van fer cap a les Escaldes, més amunt d'Andorra la Vella, per allotjar-se a l'hotel Palacín, el mateix on s'hostatjava la Gendarmeria francesa, que en aquell temps s'encarregava de mantenir l'ordre a les valls.

Les coses a Andorra no van anar com en principi el grup es pensava; van haver d'estar-s'hi més dies del previst i quan van abandonar de l'hotel hagueren de deixar diners a deure. Una forta nevada els va barrar l'accés a la frontera francesa i els va retenir al Principat, de manera que van invertir els dies fent vida social. Les misses, òbviament, eren l'entreteniment central. Hi va haver, fins i tot, temps pels pseudomiracles, tal i com relaten els membres de l'associació que s'ha creat al voltant del Pas dels Pirineus, Escrivá de Balaguer va entrar en un cafè de les Escaldes, on es va trobar una mare i el seu nadó, a qui el sant va donar un terròs de sucre. Resultat? Una colla d'anys després, aquell bebè sembla que es va allistar a l'Opus. L'11 de desembre van poder sortir finalment d'Andorra i, després de passar per Llorda, arribaren a Fuenterrabía. Havien salvat la pell.

L'altra evasió. La relació amb Andorra aniria més enllà, tal i com ha explicat l'assagista Jesús Ynfante, autor de nombrosos llibres sobre l'Opus i que en aquests moments prepara una obra definitiva on aplega totes les informacions que ha recollit al llarg de la seva vida al voltant de l'Obra. Pel que fa a Andorra, Ynfante assegura que va ser a través del Principat que l'Opus, cap a final dels anys quaranta, va poder sufragar les despeses de la llaminera febre constructora a la seu romana de l'organització. Òbviament, Andorra oferia certs privilegis pel que fa a les finances. El Consell General de les Valls s'havia oposat a la creació d'una banca, però el poder del copríncep episcopal i bisbe de la Seu d'Urgell, Ramon Iglesias Navarri, gran amic d'Escrivá de Balaguer i també de Franco, va pressionar les autoritats andorranes perquè es pogués fundar Crèdit Andorrà, una entitat que, segons Ynfante, en els seus inicis va servir als interessos de l'Opus Dei. Segons aquest historiador, les fronteres van arribar a ser en cert moment una dificultat per al creixement de l'Opus. Déu només entén les seves lleis i, per això mateix, Ynfante s'aventura a dir (i manifesta que mai li han pogut rebatre res del que ha escrit) que l'organització va acabar cometent actes d'escassa legalitat.

Joan Antoni Guerrero Vall